

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 206/06-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. septembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho o sťažnosti J. T., B., zastúpeného advokátkou JUDr. V. R., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 240/96 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 240/96 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 240/96 konal bez zbytočných prieťahov.

3. J. T. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 80 000 Sk (slovom osemdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. J. T. p r i z n á v a úhradu trov konania 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. V. R., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 206/06-12 zo 14. júna 2006 prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť J. T., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. V. R., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 240/96.

Sťažovateľ uviedol, že 11. novembra 1996 podal na okresný súd návrh na náhradu škody z dôvodu pracovného úrazu, o ktorom okresný súd vedie konanie pod sp. zn. 8 C 240/96, ktoré za desať rokov meritórne nerozhodol a v prehľade úkonov poukazuje na to, že od podania návrhu bolo nariadené len jedno pojednávanie a výsluch sťažovateľa dožiadaným súdom, pričom v období od decembra 1996 do októbra 1999, od novembra 1999 do mája 2001, od výsluchu sťažovateľa dožiadaným súdom (sťažovateľ neuvádza dátum vypočutia; pozn.) do marca 2004 a od septembra 2005 do 11. mája 2006 okresný súd vo veci nekonal.

Sťažovateľ namieta, že prietahy v konaní okresného súdu majú za následok pocit právnej neistoty spočívajúci v obave o oslabenie dôkazov, ktoré neboli dosiaľ vykonané, nakoľko od pracovného úrazu uplynulo už 14 rokov. Ústavnému súdu navrhol, aby v jeho veci takto rozhodol :

„Právo navrhovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2, prvá veta Ústavy Slovenskej republiky bolo v konaní č. k. 8 C 240/96 Okresným súdom Bratislava III porušené.

Okresnému súdu Bratislava III sa prikazuje, aby v konaní 8 C 240/96 konal bez zbytočných prietahov.

Navrhovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 200.000,- Sk, ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti rozhodnutia.

Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť navrhovateľovi trovy právneho zastúpenia navrhovateľa vo výške 15.628,- Sk (prevzatie a príprava veci – 7.650,- Sk, spísanie sťažnosti – 7.650,- Sk, 2x režijný paušál á 164,- Sk) na účet JUDr. V. R., (...) do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia.“

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie a predsedu okresného súdu aj na vyjadrenie k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľa aj predseda okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na konaní ústneho pojednávania. Predseda okresného súdu vo vyjadrení uviedol, že nenamieta skutkové okolnosti uvedené v sťažnosti.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 240/96 ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania:

1. Dňa 13. novembra 1996 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa, ktorým sa domáhal náhrady škody 60 800 Sk z dôvodu pracovného úrazu.
2. Okresný súd 27. novembra 1996 vyzval sťažovateľa, aby špecifikoval uplatnený nárok. Podaním doručeným 5. decembra 1996 sťažovateľ upresnil, že žiada náhradu za bolesť a náhradu za stratu na zárobku po dobu práceneschopnosti.

3. Dňa 21. októbra 1999 okresný súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k návrhu a k špecifikácii nároku.
4. Dňa 19. júna 2001 predseda okresného súdu odpovedal na sťažnosť na prieťahy v konaní z 15. mája 2001.
5. Okresný súd listom z 25. júna 2001 dožiadal Okresný súd Banská Bystrica o vypočutie sťažovateľa. Sťažovateľ bol vypočutý 9. augusta 2001 a spis bol okresnému súdu vrátený 15. augusta 2001.
6. Dňa 11. februára 2004 okresný súd určil termín pojednávania na 4. marec 2004.
7. Dňa 4. marca 2004 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.
8. Okresný súd doručil spis ustanovenému znalcovi 26. augusta 2004. Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 21. septembra 2004.
9. Okresný súd 12. októbra 2004 zaslal znalecký posudok na vyjadrenie účastníkom konania.
10. Dňa 14. októbra 2004 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa, ktorým rozšíril a upresnil žalobný petit tak, že z dôvodu pracovného úrazu si uplatňuje náhradu škody v sume 283 594 Sk s úrokom z omeškania, pričom uplatnil nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na dvojnásobok, mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a náhradu za stratu na zárobku po dobu práceneschopnosti.
11. Okresný súd uznesením z 3. januára 2005 vyzval sťažovateľa, aby upresnil žalobný petit a predložil originál plnej moci pre právnu zástupkyňu.
12. Okresný súd uznesením z 12. apríla 2005 opäť vyzval sťažovateľa na upresnenie žalobného petitu v časti úrokov z omeškania a predloženie potrebného počtu rovnopisov podania. Doplnené podanie sťažovateľa mu bolo doručené 2. mája 2005.
13. Dňa 9. mája 2005 bol spis pridelený sudkyni okresného súdu JUDr. H. B. Dňa 28. septembra 2005 bol spis pridelený sudkyni JUDr. V. S.
14. Okresný súd 22. novembra 2005 vyzval odporcu, aby sa vyjadril k doplnenému návrhu sťažovateľa. Odporca listom doručeným 14. decembra 2005 požiadal o doručenie rozšíreného návrhu sťažovateľa z 12. októbra 2004.

15. Dňa 16. januára 2006 predseda okresného súdu odpovedal na sťažnosť na prietahy v konaní z 27. júla 2005, ktorá bola postúpená z Krajského súdu v Bratislave.
16. Okresný súd 17. februára 2006 opäť vyzval odporcu, aby sa vyjadril k doplnenému návrhu sťažovateľa. Listom doručeným 27. februára 2006 odporca opakovane žiadal o doručenie rozšíreného návrhu z 12. októbra 2004.
17. Okresný súd 29. marca 2006 zaslal na vyjadrenie odporcovi rozšírený a upresnený návrh.
18. Dňa 3. mája 2006 bol spis pridelený sudkyňi JUDr. D. O.
19. Dňa 26. júla 2006 okresný súd nariadil pojednávanie na 22. september 2006.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 80/02, IV. ÚS 365/04) odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (I. ÚS 70/98, III. 111/02, IV. ÚS 221/04) zohľadňuje tri

kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1. Predmetom posudzovaného konania je nárok na náhradu škody spôsobenej na zdraví následkom pracovného úrazu. Vec po právnej stránke nie je zložitá. Z hľadiska skutkového je podstatná okolnosť, že odporca popiera, resp. spochybňuje rozsah náhrady škody, ako aj právny základ uplatnených nárokov. Tieto skutočnosti si vyžiadali aj vykonanie znaleckého dokazovania (mechanizme úrazu odporcu). Posúdením prehľadu vykonaných úkonov ústavný súd zistil, že doterajšia dĺžka konania nebola ovplyvnená skutkovou zložitost'ou veci, pričom povaha veci si vyžadovala osobitnú rýchlosť konania.

2. Pri posudzovaní správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd vychádzal z predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 240/96, z ktorého zistil, že sťažovateľ reagoval na výzvy súdu, dostavil sa na pojednávanie, riadne a včas sa dostavil na vyšetrenie k ustanovenému znalcovi, opakovane žiadal súd o odstránenie priet'ahov v konaní. Sťažovateľ v priebehu konania podaním z 12. októbra 2004 rozšíril žalobný návrh, čo vzhľadom na oprávnenie meniť návrh na začatie konania v zmysle § 95 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (I. ÚS 31/01) nehodnotí ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy v konaní. Sťažovateľ však prispel k predĺženiu konania tým, že okresný súd ho musel dvakrát vyzývať (uzneseniami z 3. januára 2005 a 12. apríla 2005) na odstránenie nedostatkov podania z 12. októbra 2004. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania je ale podiel sťažovateľa na priet'ahoch v konaní vo výraznom nepomere k podielu nečinnosti okresného súdu.

3. Tretím kritériom, ktorého pomocou ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní sp. zn. 8 C 240/96, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že konanie na súde prvého stupňa trvá už takmer desať rokov, pričom vo veci nebolo dosiaľ meritórne rozhodnuté.

V doterajšom priebehu konania sa uskutočnilo iba jedno pojednávanie 4. marca 2004, teda po viac ako siedmich rokoch od začatia konania. Dovtedy vykonané úkony okresného súdu spočívali vo výzve sťažovateľa na špecifikáciu uplatneného nároku (27. novembra 1996) , zaslaní návrhu na vyjadrenie odporcovi (21. októbra 1999) a dožiadaní Okresného súdu Banská Bystrica o vypočutie sťažovateľa (25. júna 2001), čomu predchádzala sťažnosť na priet'ahy v konaní podaná sťažovateľom. Postup okresného súdu do nariadenia prvého pojednávania (11. február 2004) je teda výrazne poznačený nečinnosťou bez ospravedlniteľného zákonného dôvodu.

V ďalšom období, po odstránení nedostatkov rozšíreného návrhu 2. mája 2005 do 22. novembra 2005, okresný súd nevykonal žiaden procesný úkon. V tomto období došlo dvakrát k zmene zákonnej sudkyne. Následne okresný súd vyzýval odporcu na vyjadrenie k rozšírenému návrhu a jeho doplneniu, pričom podanie sťažovateľa z 12. októbra 2004 doručil odporcovi až s treťou výzvou (29. marca 2006), na základe čoho ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu tiež prispel k zbytočným priet'ahom v konaní. Zatiaľ posledným úkonom okresného súdu je nariadenie termínu pojednávania na 22. september 2006.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania poznačenú opakovanými obdobiami súvislej nečinnosti ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 240/96 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 240/96 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie 200 000 Sk s odôvodnením, že dlhoročné prietahy v konaní majú za následok jeho psychickú ujmu a pocit právnej neistoty, spočívajúci v obave o oslabenie dôkazov, ktoré neboli po dobu 10 rokov vykonané, ktorý pretrváva už od úrazu, t. j. 14 rokov, pričom spôsobujú aj pokles hodnoty odškodnenia požadovaného v namietanom konaní.

Ústavný súd pri určení finančného zadosťučinenia posudzoval všetky okolnosti prípadu, najmä doterajšiu dĺžku konania a opakované obdobia nečinnosti okresného súdu do nariadenia prvého pojednávania, ako aj povahu prejednávanej veci a dospel k záveru, že v danom prípade suma 80 000 Sk zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľa za ujmu, ktorú utrpel.

Ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. V. R., B., ktoré si v sťažnosti uplatnil 15 628 Sk za dva úkony právnej služby a dvakrát režijný paušál. Ústavný súd trovy právneho zastúpenia vyčíslil v sume 5 788 Sk (slovom päťtisícšesťstoosemdesiatosem slovenských korún) spolu za dva úkony právnej služby podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanou zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky, ktorá v prvom polroku 2005 bola 16 381 Sk, t. j. 2-krát

2 730 Sk a 2-krát 164 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné, pretože išlo o úkony urobené v roku 2006).

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. septembra 2006